

Mısır devrimi, Ortadoğu'nun geleceği ve üç model: Türkiye, İran, Pakistan

CENGİZ ÇANDAR

Politika / 09/02/2011

Mısır, 'İran mı' yoksa 'Türkiye mi' olacak sorularına, pekâlâ geçerli biçimde, yoksa 'Pakistan mı' olacak sorusu eklendi. Mısır'ın ve bölgenin 'Türkiye modeli' eninde sonunda ABD'nin bölge politikasında sarılacağı bir can simidi olacak.

Radikal'in dünkü şehir içi baskılarında yazımın son bölümü teknik bir hata nedeniyle yayımlanmamış. Yazının başlığı da o yayımlanmayan bölüme dayanıyordu. Söz konusu bölümü tekrar kaydedelim:

“Mısırlılar ülkelerine ve başkent Kahire'ye 'Ummü Dünya' yani 'Dünyanın Anası' derler. Bu, tarihin derinliklerine giden büyük bir özgüvenin ifadesidir. İranlılar için ise Isfahan, 'Nusfu Cihan'dır; 'Isfahan; Nusfu Cihan', yani 'Cihanın Yarısı.'

Türkiye, 'Dünyanın Anası'na 'model', onu 'Cihanın Yarısı' ile buluşturabilecek, birleştirebilecek, 'Müslüman Demokratik Merkezi'dir yeryüzünün. İki birbirinden ayrılamaz; 'Müslüman kültürel kimlik ve Demokratik siyasi kimlik.

Türkiye, bunun için şu tarih döneminde bölgenin en güçlü ülkesidir ve bu iki özelliğine sarıldığı takdirde öyle kalacaktır.”

Mısır'daki tarihi gelişmeler, Türkiye'nin bu tanımladığımız niteliğini parlattı. Elbette ki Tayyip Erdoğan'ın Mübarek rejimini çok rahatsız eden çıkışı, tıpkı Kahire'deki Tahrir Meydanı'nı dolduran topluluklar gibi Mübarek'e 'artık git' çağrısında bulunması da Türkiye'nin uluslararası ve bölgesel rolünü daha belirgin biçimde öne çıkarttı. Ama Mübarek pek gideceğe benzemiyor. Hatta, Washington'ın kararsızlığı bir yandan, Başkan Yardımcısı Süleyman'ın zamana oynayarak ortaya koyduğu siyasi kıvraklığı diğer yandan, Mısır'daki yaygın muhalefeti gevşetmeye ve arasında her gün artacağı sezilen çatlakları besleyerek, Mısır'daki 'devrim ortamı'nın yavaş yavaş sönmelerini beraberinde getiriyor sanki.

'Mısır'daki halk devrimi'nin istimi zaman içinde azalarak, rejimin aylarca ayakta kalabileceği izlenimini de vermeye başladı. Fareed Zakaria, Mısır'ın yakın geleceğinde, ülkenin 'Türkiye modeli'ni izlemekten ziyade, ordunun geri planda durduğu bir 'askeri vesayet rejimi'nin yani 'Pakistan modeli'ne doğru yol alabileceğini çarpıcı bir gözlemlerle dile getirdi.

Mısır, 'İran mı' yoksa 'Türkiye mi' olacak sorularına, pekâlâ geçerli biçimde, yoksa 'Pakistan mı?' olacak sorusu eklendi.

Mısır ne yöne gidiyor?

Eğer, bırakın İran'ı, Türkiye de değil, Pakistan yönünde yol alırsa Türkiye'nin bölgeye 'model' özelliği anlamsızlaşmış mı olacaktır? Mübarek ya da 'askeri vesayet rejimi'ni oluşturacak müttefikleri işbaşında kalmaya devam ederlerse Tayyip Erdoğan'ın geçen hafta ortaya koyduğu siyasi tavır 'yanlış' olarak mı nitelenecektir. Hayır.

Nedeni, Şark el-Awsat gazetesinde birkaç gün önce gazetenin genel yayın yönetmeni Tarık el-Humayyid'in şu gözlemi ifade ettiği satırlarda bulunabilir:

“Mısır'daki mevcut siyasi durumu 'deprem'den daha iyi tanımlayacak bir sözcük yok. (Mübarek) istifa etse de

görev süresinin sonuna dek (Eylül 2011) işbaşında kalsa da Mısır, post-Mübarek dönemin içinden geçiyor. Her şeye rağmen, yeni bir gerçeklik meydana gelmiştir ve bu titreşimlerini tüm dünyaya göndermiş durumdadır. Amerika'nın Mısır'da olan-biteni ele almaktaki şaşkınlığında yansıyan uluslararası kaygılar da var. Çünkü hayati çıkarların dramatik biçimde etkileneceğine ilişkin büyük kaygı duyuluyor.”

Devam edelim:

“Birçok soru ortaya atılıyor ama bunların cevaplarının tümü tahminlerin ötesine geçemez halde. Mısır nereye gidiyor? Gençlerinin çabaları onlardan kaçırılacak ve Mısır, Müslüman Kardeşler'in yönetimi altına mı girecek? Yoksa Mısır'ın kendisi bir kere daha asker tarafından kaçırılacak ve gelişmeler, ekonomik kayıp bir yana, son günlerde elde edilenlerin hepsinin yitirilmiş olacağı gerçek bir diktatörlükle mi son bulacak? Ya da Mısır sorunları içinde boğulacak ve uzun bir süre için kendi içine mi dönecek? Veya gerçek bir demokratik devlet olma yönünde ilerleyecek ve İslamcılarının eline düşme korkularını dağıtacak şekilde tekrar etkili bir bölgesel rol oynayacak biçimde siyasi ve ekonomik olarak yükselecek mi? Bunların tümü de iyi sorular. Bunların tümü de hepimize, bölgedeki herkese, dostlara ve düşmanlara, başta Amerika olmak üzere uluslararası camiaya kaygı veriyor. Bu, İsrail ve Amerikan bayraklarının yakılmadığı ve uluslararası siyasi sloganların atılmadığı ilk Arap gösterisidir. Adalet, demokrasi, yolsuzlukla savaş ve halkın iradesine göre yönetim gibi evrensel anlamdaki değerlerin yerel haykırışıdır, Batı'nın, özellikle de Amerika'nın hiçbir şey yapabilmeye gücü yok, çünkü dalga onların umduğundan çok daha büyüktü ve değişim rüzgârları ABD'nin düşünebileceğinden çok daha hızlıydı. Bunların böyle olduğu o başkentlerden gelen açıklamalarda apaçık görünüyor. Amerika, bu noktaya dek, güçsüz kalmıştır.”

Demokrasi mecburiyeti

İşte Türkiye'nin farklı olduğu ve 'güçlü kaldığı' nokta da bu. Bir dönemin kapanmaya mecbur olduğunu görerek, 'statükoyu savunma'yı veya 'konjonktürel çıkarları' esas almadan, önü alınamaz 'değişim dinamikleri'ni görerek ve 'Mısır halkını esas alarak' bir siyasi duruş ortaya koymak. Bunu ortaya inandırıcı biçimde koyabilmek için ise halkınızın Müslüman kimliğinden gayrı, ülkenizin gerçekten demokratik olması ya da demokrasi yönünde yürüme kararlılığınızın bulunması, hiçbir şekilde 'askeri vesayet rejimi'ne sapmamanız ve bunu yaşatmamanız gerekiyor. Yani, adalet, demokrasi ve halk iradesinden yana bir rejime sahip olmanız.

İktidar ve muhalefet

Türkiye'de 'Mısır dersleri'nin doğru okunması gereğine daha önce değinmiştik. Bu 'dersleri' doğru okumak sadece iktidar partisinin değil, özellikle son günlerde askerle gereksiz bir cilveleşme içine girme hevesi gözükken CHP için özellikle gerekli. Türkiye'ye kazandıracak olan, Mısır'a ve onun üzerinden değişim dinamiklerinin etkisine girmesi mukadder Arap dünyası için 'ilham kaynağı' olmasına imkân verecek, onu bir 'model' olarak İran'ın ve ayrıca Pakistan'ın çok daha önüne oturtacak olan demokrasisidir.

Mısır'ın ve bölgenin geleceği için 'Türkiye modeli', eninde sonunda ABD'yi de her gün itibarı sarsılan bölge politikasında sarılmaya mecbur kalacağı 'cankurtaran simidi' olacaktır.